

A füstí fecske átteleléséről.

PFENNIGBERGER JÓZSEF-től.

Arra vonatkozólag, hogy a füstí fecske régebben a bélyei uradalom marhaistállóiban áttelelt, legyen szabad következő megfigyeléseimet közölnöm.

A körülbelől 6400 holdnyi keskenyerdei gazdaságban (gáttal védett rétság), mely vagy 10 évvel ezelőtt parcellákra darabolva leginkább bérben volt, a melyből házi kezelésben és 20 év óta az én felügyeletem alatt csak mintegy 400—500 hold maradt, van egy marhaistálló, melyben úgy hozzávetőleg 50—60 drb szarvasmarha férhet el. A gazdaság igásereje akkortáiban 24 drb igásökröből és három lóból állott; ősszel ebbe az istállóba a többi uradalmi gazdaságokból kiselejtett ökröket állították be, a melyek aztán ott kiteleltek.

Az istállónak hosszúsága 38 méter, szélessége 10·7 méter, magassága pedig 6·2 méter és két sor marhára van berendezve; fala termés homokkőből, teteje pedig nádból való.

A füstí fecskének ebben az istállóban télen való előfordulását több ízben figyeltem meg; úgy emlékszem, hogy télvíz kezdetén több fecske volt látható, sokszor 4—5 drb; de számuk tavasz felé megapadt.

Hogy vajjon ezek a fecskék szép, meleg téli napokon — a milyenek itten némely esztendőben éppen nem ritkák, — ki is szállottak-e, arra nézve nem nyilatkozhatom, a mennyiben azt nem figyeltem meg, vagy legalább biztonsággal nem emlékszem többé arra vissza.

Miután azonban az istálló ablaka télen rendszerint be van téve és az ajtót is csak akkor nyitják ki, ha a marhát itatóra kihajtják, vagy a mikor a trágyát kihányják, azért itt a fecskének rendes ki- és beröpüléséről szó sem lehet s ha a melegtől vagy a napsugártól elcsábítva, egyik-másik mégis megkísérelte a kirepülést, akkor az reá nézve bizonyára végzetessé válhatott, mert az ajtók becsukása után reá nézve az istállóba való visszatérés lehetetlenné vált.

E szerint tehát ez a megfigyelésem, hogy a fecskék száma az istállóban tavasz felé megapadt, — ennek magyarázata nemesak a bizonyára gyakrabban beköszöntő táplálékhiányban, hanem egyszersmind ezekben a vakmerő kiszálásokban is keresendő.

Hogy a fecskék meddig vesztegeltek az istálló-

Überwinterung der Rauchschnalbe.

Von Josef Pfennigberger.

Bezüglich der vorkommenden Ueberwinterung der Rauchschnalbe in den Rindviehstallungen von Bélye erlaube ich mir folgende Mittheilung zu machen.

Auf dem beiläufig 6400 Joch großen Wirthschaftsdistricte Keskenyerdő (eingedämmtes Ried), der vor circa 10 Jahren größtentheils in Parzellen verpachtet gewesen, wo nur 400—500 Joch in eigener Regie bewirthschaftet wurden und dessen Leitung mir seit 20 Jahren übertragen ist, steht ein Rindviehstall mit einem Fassungsraum für circa 50—60 Stück Großvieh. Das Zugvieh der Wirthschaft bestand damals aus 24 Zugochsen und 3 Pferden, — im Herbst wurde der Stall mit ausgemusterten Ochsen aus anderen herrschaftlichen Wirthschaftsdistricten gefüllt, die dort überwinterten.

Der Stall hat eine Länge von 38 M., 10·7 M. Breite und Höhe von 6·2 M., ist auf zwei Viehreihen eingerichtet, die Wände sind aus Backstein, die Eindeckung aus Rohr.

Das Vorkommen von Schnalben im Winter habe ich in diesem Stalle einige Male beobachtet; ich erinnere mich, daß im Anfange des Winters mehr Schnalben da waren, öfter 4—5 Stück, daß sich aber ihre Zahl gegen das Frühjahr hin verminderte.

Ob die Schnalben an schönen, warmen Wintertagen — und solche sind in manchen Jahren hier nicht selten! — Ausflüge machten, kann ich nicht sagen, da ich dies nicht beobachtete, oder mich daran nicht mit Bestimmtheit zu erinnern vermag.

Da aber die Stallfenster im Winter regelmäßig geschlossen sind, und die Thüren nur geöffnet werden um die Thiere zur Tränke zu führen, oder um den Dünger hinauszuschaffen, so war ein regelmäßiges Aus- und Einfliegen der Schnalben nicht gut möglich, und wenn je Eine vielleicht angelockt durch Wärme und Sonnenschein den Versuch gemacht hat, so kann dieser für sie verhängnisvoll gewesen sein, da ihr beim Schließen der Thüren die Rückkehr in den Stall abgeschnitten war.

Die von mir beobachtete Verminderung der Schnalben im Stalle gegen das Frühjahr kann daher nicht allein auf den gewiß öfter eingetretenen Nahrungsmangel, sondern auch auf solche gewagte Ausflüge zurückzuführen gewesen sein.

Bis zu welcher Zeit die Schnalben im Stalle blieben, kann ich nicht angeben, weil ich in der Woche höchstens ein-zweimal von Bélye nach Kes-

ban, azt nem tudom, mert hetenként legfeljebb egyszer-kétszer mentem ki Bélyéről a Keskenyerdőbe és akkor sem volt érkezésem, hogy a szegény fecskékre gondoljak.

A gazdasági kezelésben beállott változás folytán a keskenyerdei istállóban mostanában a magyar marhafajnak borjai telelnek. Ezek az állatok csak akkor kerülnek az istállóba, a mikor a legelő megszűnik, a mi rendesen csak november hó közepe táján szokott megtörténni, de akkorra a fecskék már réges-régen elvonultak. Ezen idő óta télen nem láttam többé a Keskenyerdőben fecskét.

A fecskék leginkább az istálló tetőzete alatt tartózkodtak, a hol néhanapján élénken ide-oda szállodáltak, vagy a gerendákon pihenőt tartottak; az ablak keresztvasán is gyakran lehetett őket látni. Arra azonban nem emlékszem, hogy egy fecskét valaha a marha közelében láttam volna.

Ugy látszik, hogy a fecskék táplálékául szolgáló rovarok a tetőzet nádjában tartózkodtak; a táplálék maga legyekből, szunyogfélekből és pókokból állott, a melyeket vagy röpüléskor fogtak el, vagy szárnyaikkal a nádból verték ki, hogy azokat röpülés vagy esés közben elfogják.

A füstí fecske teleléséhez.

PFENNIGBERGER JÓZSEF úr szerfölkött érdekes megfigyelése tudtom szerint eddig páratlanul áll az irodalomban. Eddig csak azt tudtuk, hogy a füstí fecske ott, a hol alkalmas istállóba telepedik, 8—14 nappal jobbkor érkezik meg, mint a szomszéd helyekre. Így írja ezt *Natho* faluról PAESSLER W. ily című értekezésében: «Beobachtungen in den Jahren 1859—1860 in der Umgebung von Mühlstedt und Rosslau in Anhalt.» Journ. f. Ornith. IX. 1861, p. 433.

Herman Ottó.

Ünnepélyes ülés.

A kir. magy. term. tud. Társulat zoologiai szakosztálya a Magy. Orn. Központtal egyesülve f. é. február 9-én a magy. tud. Akadémia termében ünnepélyes ülést tartott FENICHEL SÁMUEL, az Uj-Guineában elhalt fiatal természetvizsgáló emlékére, kinek élete és működése már az *Aquila* I. évf. 3—4. füzetében is méltatva volt. Az ünnepélyes ülés alkalmával az elhalt által gyűjtött madarak és az általa gyűjtött rovarok

kenyerdő kam, und auch dann nicht immer Zeit fand an die armen Schwalben zu denken.

Durch Aenderung in der Bewirthschaftung von Keskenyerdő werden jetzt in dem dortigen Stalle nur Kälber des ungarischen Steppenrindes überwintert. Diese Thiere kommen erst in den Stall, wenn die Weide aufhört, was gewöhnlich gegen Mitte November der Fall ist, dann sind die Schwalben schon längst fortgezogen und seit dieser Zeit habe ich auch im Winter keine Schwalbe mehr in Keskenyerdő gesehen.

Die Schwalben hielten sich meistens im Dachraume des Stalles auf, wo sie mitunter flott hin- und herflogen, oder auf den Balken ausruhten; auch an Fensterkreuzen konnte man öfter welche sitzen sehen. Ich erinnere mich aber nicht je eine Schwalbe in der Nähe der Rinder gesehen zu haben.

Die ihre Nahrung bildenden Insekten müssen sich in dem Dachrohre aufgehalten haben; die Nahrung aber selbst bestand aus Fliegen, Schnacken und Spinnen, die sie entweder im Fluge fingen, oder mit den Flügeln vom Rohre weggeschleuderten und dann im Fluge oder Falle auffchnappten.

Zur Überwinterung des Rauchschtwalbe.

Die ungemein interessante Beobachtung Herrn J. Pfennigbergers, ist meines Wissens die erste dieser Art in der Litteratur. Bis jetzt wußten wir nur, daß die Rauchschtwalbe dort, wo sie geeignete Ställe besiedelt, 8—14 Tage früher als in der übrigen Umgebung erscheint. Dies verzeichnet vom Dorfe *Natho* W. Paessler in seinen «Beobachtungen in den Jahren 1859—1860 in der Umgebung von Mühlstedt und Rosslau in Anhalt». Journ. f. Ornith. IX. 1861, p. 433.

Otto Herman.

Festfihung.

Zur Erinnerung an Samuel Fenichel, den in Neu-Guinea verstorbenen jungen ung. Naturforscher, dessen Leben und Thätigkeit schon in Heft 3 u. 4 des I. Jahrganges der «*Aquila*» gewürdigt wurde, veranstaltete die Zoologische-Section der königl. ung. Naturwissenschaftlichen Gesellschaft, vereint mit der U. D. Centrale am 9. Februar l. J. im kleinen Sitzungssaale der ung. Akademie der Wissenschaften eine Festfihung, bei welcher Gelegenheit die